

3. Самойлова Л.К. Методические аспекты оценки экономической безопасности региона: по материалам Оренбургской области: диссертация ... к.э.н.: 08.00.05., СПб, 2004. С. 46

4. Лаврут Н.С. Экономическая безопасность регионов как основа безопасности страны. *Экономика и современный менеджмент: теория и практика*: сб. ст. по матер. XXII междунар. науч.-практ. конф. Новосибирск: СибАК, 2013.

5. Феофилова Т.Ю. Модель управления экономической безопасностью региона ФГБОУ ВПО «Санкт-Петербургский государственный торгово-экономический университет». URL: <http://naukovedenie.ru/PDF/126EVN614.pdf>

Паршина Олена Анатоліївна,
завідувач кафедри аналітичної економіки
та менеджменту, д.е.н, професор

Паршин Юрій Іванович,
професор кафедри фінансово-економічної
безпеки, д.е.н, доцент
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Процеси та події, які відбуваються в соціумі так чи інакше впливають на стан та процеси злочинності в нашій державі. Відомо, що економічна злочинність є прямою загрозою загальної безпеці в масштабах країни, а тому вимагає постійного удосконалення системи протидії з боку держави.

Ефективність такої боротьби можна досягти двома шляхами: перший стосується розвитку заходів щодо недопущення економічної злочинності, що виражається в зниженні кількості такого роду злочинів, і другий – розробки заходів щодо розкриття вже скоєних кримінальних діянь економічного характеру та досягнення повного відшкодування понесених втрат.

Зазначимо, що кримінальна обстановка в сфері економіки характеризується зростанням податкової та економічної злочинності, ускладненням застосовуваних способів порушення і використання недосконалості чинного законодавства. Також з'являються нові види економічних загроз, які пов'язані з глобалізацією світової економіки, розвитком економічної інтеграції та динамічним розвитком процесів діджиталізації економіки, а також з впливом центрів світової торгівлі на економічні реформи.

Цікавим на наш погляд представляється дослідження з визначення тенденцій скоєння правопорушень за основними видами економічної діяльності (ВЕД) та оцінка щодо їх відшкодування.

Економічна злочинність здійснює негативний вплив на сталий розвиток всіх сфер життєдіяльності громадян, економічну і суспільну безпеку країни. Вона являє собою сукупність протиправних та суспільно небезпечних дій, що заподіюють істотної матеріальної шкоди власності як державі, так і її громадянам. Вчасно виявлені проблеми в галузі економічної злочинності, прийняття своєчасних і дієвих рішень правової спрямованості, можуть надати позитивну дію при попередженні, припиненні та запобіганні злочинів та правопорушень у сфері економіки.

Економічна злочинність має системний характер. Це виражається як в систематичній злочинній діяльності, так і в тому, що така діяльність має організований характер. Ступінь організованості буває різною, але реальну загрозу економічній безпеці представляє саме організована економічна злочинність.

Як показує аналіз економічних правопорушень, найбільш небезпечними напрямками криміналізації економічної діяльності в державі є [1]:

- 1) злочини у сфері кредитно-грошових відносин і банківської діяльності;
- 2) злочини на ринку цінних паперів;
- 3) злочини у зовнішньоекономічній діяльності;
- 4) злочини у сфері споживчого ринку;
- 5) злочини у сфері приватизації державного та муніципального майна;
- 6) податкові злочини, скоєні представниками бізнесу.

Серед причин і умов вчинення економічних злочинів слід зазначити: економічні, політичні, правові, соціально-психологічні та організаційні.

Поставивши за мету визначення тенденцій скоєння правопорушень за основними видами економічної діяльності зазначимо, що класифікація видів економічної діяльності – це інформація, яка закодована певним чином, а її систематизація побудована на ієрархії підкласів, класів і галузей. Загалом за видами економічної діяльності систематизовано 21 секцію, кожна з яких розділена на підкатегорії. Види економічної діяльності, які встановлені на даний час прописані в Національному класифікаторі України. Згідно з визначення, що надано у класифікаторі, основний вид економічної діяльності – це визначальна ознака у формуванні та стратифікації сукупностей статистичних одиниць для проведення державних статистичних спостережень. Види економічної діяльності в класифікаторі кодуються за допомогою буквено-цифрового алфавітного коду. Згідно з Національним класифікатором України економічна діяльність поділяється на кілька основних видів [2]:

- основний вид економічної діяльності створює найбільшу частину валової доданої вартості;
- вторинний вид економічної діяльності – це відмінна від основної економічна діяльність, що не визначається як основна (тобто будь-яка інша). Також як і продукція, від основної економічної діяльності, продукція від вторинної діяльності призначена для збуту третім сторонам на ринку;
- допоміжний вид економічної діяльності – це вид діяльності, при

якому виробляються послуги і товари, не призначені для продажу третім особам, а покликані оптимізувати і полегшити основну і вторинну економічну діяльність. Для виокремлення ВЕДів, які надають найбільший ваговий внесок до економіки держави, а також визначення та ранжування таких ВЕД за якими відбуваються правопорушення, нами у дослідженнях було використано АВС-аналіз [3] і метод Паретто [4].

Проведений аналіз дозволив визначити ВЕДи, які створюють основу національної економіки з точки зору наповнення ВВП держави, серед них: переробна промисловість; сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство; оптова та роздрібна торгівля; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; добувна промисловість і розроблення кар'єрів; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря та будівництво.

У той же час аналіз скоєних правопорушень дозволив констатувати, що за останні три роки (2016–2018 рр.) серед ВЕДів, де найбільш було зафіксовано правопорушень є такі:

- у 2016 р.: фінансова та страхова діяльність (28% всіх правопорушень);
- державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування (25%) та сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (10%);
- у 2017 р.: державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (85% усіх правопорушень);
- у 2018 р.: державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (27%);
- операції з нерухомим майном (14%) та будівництво (13%).

З точки зору забезпечення відшкодувань матеріальних збитків державі, слід зазначити, що їх ефективність складає: у 2016 р. – 87,4%; у 2017 р. – 5,2%; у 2018 р. – 63,9%. Слід зазначити, що 2017 р. був «провальним» роком з питання відшкодувань матеріальних збитків.

Також зазначимо, що на динаміку злочинності здійснює вплив декілька причин і умов, а інколи системна дія багатьох факторів, серед яких можна виділити такі.

1. Деструктивні тенденції в розвитку ринкових відносин в економіці та соціальній сфері:

- а) економічно і соціально невмотивований радикалізм і непослідовність у здійсненні реформ;
- б) розрив виробничо-господарських зв'язків, падіння виробництва і зростання посередництва на шляху товару від виробника до споживача;
- в) збереження дії криміногенних факторів, які властиві адміністративно-командним методам в керівництві економікою;
- г) посилення диференціації життєвого рівня населення;
- д) відсутність у більшості громадян навичок раціональної економічної поведінки в умовах розвитку ринкових відносин, правовий нігілізм і юридична неграмотність у здійсненні господарських операцій;

е) цілеспрямовані дії злочинного світу, що переслідує в сфері економіки власні корпоративні інтереси.

2. Відсутність реальної захищеності легітимних економічних відносин, відставання правотворчої діяльності від потреб господарської практики; лібералізація правового регулювання підприємницької діяльності та пом'якшення відповідальності за правопорушення у цій сфері; безсистемне прийняття правових актів стосовно до окремих елементів економічної системи.

3. Відсутність ефективної системи державного контролю за приватизацією, процесами перерозподілу, рухом капіталів, діяльністю господарюючих суб'єктів тощо.

4. Недоліки в організації в економічних структурах документообігу та обліку матеріальних цінностей, контролю за їх використанням, помилки в підборі, розстановці кадрів тощо.

5. Недоліки в діяльності правоохоронних органів, відставання організаційно-управлінських заходів реагування на зміну криміногенної ситуації в сфері економіки.

Зазначимо, що серед першочергових загальнодержавних заходів щодо попередження економічної злочинності повинно бути зміцнення ролі державної влади та підвищення довіри до її інститутів. Також важливим є зміцнення фінансового, економічного контролю, забезпечення невідворотності встановленої законом відповідальності за вчинення злочинів економічної спрямованості.

Список використаних джерел:

1. Генеральна прокуратура України. Статистична інформація URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113899&libid=100820&c=edit&c=fo.

2. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10> (дата звернення: 10.10.2019).

3. ABC-аналіз. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ABC-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7>.

4. Принцип Парето або закон 80/20. URL: <https://samorozvytok.info/content/>

Пекарський Сергій Петрович,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та професійної підготовки факультету № 2

Донецького юридичного інституту МВС України

ЕКОНОМІЧНЕ ШАХРАЙСТВО У БАНКІВСЬКІЙ І КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМАХ

Кримінально-карні діяння в умовах корумпованого державного